ANADOLU 'DEVLER LİGİ'NE DAMGASINI VURUYOR

Hazırlayan: HANDAN SEMA CEYLAN - SERCAN AKINCI

İSTANBUL SANAYİ ODASI'NIN HAZIRLADIĞI VE 500'ER FİRMA OLARAK İKİ ETAPTA AÇIKLADIĞI TÜRKİYE SANAYİSİNİN 1000 FİRMALIK 'DEVLER LİGİ'NDE İSTANBUL, SON 10 YILDA KAN KAYBETTİ. 10 YIL ÖNCE HER İKİ FİRMADAN BİRİ İSTANBULLU İKEN, ARTIK HER ÜÇ FİRMADAN SADECE BİRİ İSTANBUL'DAN. ANADOLU SANAYİSİ İSE LİSTEYE ARTIK DAMGASINI VURUYOR.

Fotoğraflar: Dünya Gazetesi Fotoğraf Arşivi

İstanbul Sanayi Odası (İSO), "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması"nın 2017 yılı sonuçlarını açıkladı. 2016 yılında 82.2 milyar TL olan üretimden satışlar, 2017 yılında yüzde 30.9 artarak 107.6 milyar TL'ye yükseldi.

İkinci 500 kuruluşlarının "üretimden satışlar" ile "esas faaliyet kârı" gibi temel bazı parametrelerde, tıpkı Mayıs sonunda açıklanan İSO 500 kuruluşlarındaki gibi iyi bir performans sergiledikleri görüldü.

İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasında; 2017 yılında üretimden satışlara göre ilk sırayı 309.4 milyon TL ile Oğuz Gıda aldı. İkincilik 309.2 milyon TL üretimden satışlarıyla Zeki Mensucat'ın oldu. Üçüncü sırada ise 308.3 milyon TL ile S.S. Marmara Zeytin yer aldı.

Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2017 araştırmasının temel bazı verileri, geçen Mayıs sonunda açıklanan İSO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu verileri ile önemli ölçüde benzerlikler gösteriyor. Araştırmanın ortaya koyduğu veriler incelendiğinde üretimden satışlardan bu satışlardaki reel değişime, esas faaliyet kârından vergi öncesi kâr ve zarar toplamına kadar; son yılların en iyi performansını ortaya koyan İSO 500 gibi; İkinci 500 kuruluşları da çok iyi bir performans sergiledi.

Sanayi kuruluşları ağır bir finansman yükü altında

İkinci 500 verilerinde en dikkat çeken gösterge kârlardaki sıçrama. İkinci 500'ün karlarındaki artış oranları Birinci 500'ün de üzerinde gerçekleşti. 2017 yılında İkinci 500'de faaliyet karı yüzde 43.9, faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr (FAVÖK) yüzde 49.3, vergi öncesi kâr ve zarar toplamı ise yüzde 67.2 büyüdü. Bu oranlar Birinci 500'de ise sırasıyla yüzde 34.8, yüzde 24.4 ve yüzde 40.7 olarak gerçekleşmişti.

Buna karşın, tıpkı İSO 500'de olduğu gibi İkinci 500'deki sanayi kuruluşları da ağır bir finansman yükü altında. İkinci 500'deki firmalar 2017'deki faaliyet kârlarının yüzde 42.8'ini finansman gideri olarak kaydediyor.

Ar-Ge harcamaları ciddi oranda arttı

İkinci 500 şirketlerinin Ar- Ge harcamalarını artırmaları, araştırmanın dikkat çeken bir başka bulgusu oldu. İkinci 500 şirketleri geçen yıla göre Ar- Ge harcamalarını yüzde

500 İSO

TÜRKİYE'NİN İKİNCİ 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU 2017

Kentlerin İlk 500 performansı

İstanbul (227), Ankara (26), Adana (10), Adapazarı (6), Aydın (2), Antalya (4), Balıkesir (9), Bolu (3), Burdur (1), Bursa (33), Çankırı (1), Denizli (10), Düzce (1), Edirne (1), Erzurum (1), Eskişehir (6), Gaziantep (11), Hatay (8), İzmir (35), Kahramanmaraş (3), Karabük (1), Karaman (2), Kastamonu (1), Kayseri (15), Kırklareli (1), Kırşehir (1), Kocaeli (28), Konya (5), Kütahya (2), Manisa (7), Mardin (1), Mersin (2), Niğde (1), Ordu (5), Rize (1), Samsun (2), Siirt (1), Sivas (2), Tekirdağ (3), Tokat (1), Trabzon (4), Zonguldak (1), Kamu (15).

Kentlerin İkinci 500 performansı

İstanbul (221), Ankara (20), Adana (10), Adapazarı (2), Adıyaman (1), Afyon (1), Amasya (1), Antalya (6), Aydın (1), Balıkesir (6), Bolu (3), Bursa (26), Çanakkale (4), Denizli (16), Diyarbakır (1), Düzce (1), Edirne (3), Elazığ (2), Eskişehir (4), Hatay (3), Gaziantep (18), Giresun (1), İzmir (48), Kahramanmaraş (8), Karabük (1), Karaman (2), Kars (1), Kayseri (14), Kocaeli (24), Konya (11), Malatya (2), Manisa (7), Mersin (5), Muğla (1), Ordu (3), Samsun (6), Tekirdağ (6), Trabzon (1), Uşak (1), Yozgat (1), Zonguldak (2), Kamu (5).

KGF ETKİSİ YANSIDI

KOBİ'lere Kredi Garanti Fonu (KGF) katkısının altını çizen İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan, "Kamunun da büyük desteğiyle iç talep ve yatırımlardaki canlanma İSO İkinci 500'ün performansına net biçimde yansıdı. İkinci 500'ün üretimden satışları son yılların en güçlü artışını kaydetti" dedi. Bahçıvan buna karşın bu yıl faiz ve kurlardaki dalgalanmanın baskısı ile kârlılığın sürdürülebilirliğinin endişe yarattığını belirtti.

68.5 artırarak 488.5 milyon TL'ye çıkarırken, Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranını yüzde 0.35'den yüzde 0.45'e yükseltmeyi başardılar. İkinci 500'ün Ar- Ge yapan firma sayısı 177'den 188'e çıktı.

2017 yılında küçük bir gerileme olsa da finansman giderlerinin, sanayi kuruluşlarının kârlılıklarında temel belirleyicilerden biri olmayı sürdürdüğü görülüyor. İkinci 500'de finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı 2017'de yüzde 50.6'dan yüzde 42.8'e geriledi.

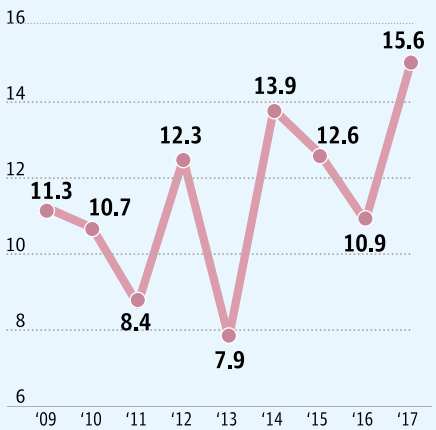
Borçlanma/özkaynak oranlarına bakıldığında İSO İkinci 500'ün kaynak yapısında toplam borçların payının 2013-2016 döneminde yüzde 61.2 ile yüzde 60.5 arasında kaldığı, 2017 yılında ise yüzde 66.2'ye yükseldiği dikkat çekiyor. Özkaynak payının ise yüzde 33.8 ile son 10 yılın en düşük seviyesine gerilediği görülüyor.

Yüksek teknolojinin payı ise geriliyor

İkinci 500'ün teknoloji yoğunluklarına göre yarattıkları katma değer verilerine bakıldığında 2017 yılında yaratılan katma değer itibarıyla en yüksek payı yüzde 46.2 ile düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin aldığı görülüyor. Orta-düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı ise 2017 yılında 3.1 puan azalarak yüzde 27.2 oldu. Orta-ileri teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payı ise 2016 yılında yüzde 21.1 iken 2017 yılında yüzde 23.4'e yükseldi.

Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payı ise 2016 yılında yüzde 4.3 iken 2017 yılında yüzde 3.1 oldu. Orta-yüksek ve yüksek teknoloji yoğunluklu sek-

Özkaynak kârlılığı (%)

İkinci 500'ün performansı

	Tutar (Milyar TL)	Değişim (%)
Üretimden satışlar	107.6	30.9
Dönem kar/ zarar top.	7.4	67.2
İhracat (milyar $)	8.9	16.9
Özkaynak	47.3	16.4
Aktif toplamı	139.8	36.0
Toplam borçlar	92.5	48.8
-Kısa vadeli borçlar	54.0	26.3
-Uzun vadeli borçlar	38.6	74.0
Ödenen faizler	3.5	43.5
Brüt katmadeğer (üretici fiyatlarıyla)	29.1	34.5

İkinci 500'den en fazla ihracat yapan ilk 10 kuruluş

2017	2016	Kuruluş	İhracat (Bin dolar)
-	-	-	-
94	140	Sampa Otomotiv	81.119
-	-	-	-
141	53	Kardem Tekstil	76.325
19	1	Modavizyon Tekstil	72.810
498	357	ATK Tekstil	71.495
92	59	Roteks Tekstil	70.302
-	-	-	-
10	103	Üniteks Tekstil	66.372
111	-	-	-

İkinci 500'de en kârlı 10 kuruluş

2017	2016	Kuruluş	Kâr (Bin dolar)
-	-	-	-
378	-	Zorlu Doğal Elektrik	237.120.926
-	-	-	-
-	-	-	-
157	-	-	-
-	-	-	-
187	197	Erkul Kozmetik	116.616.604
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-

İkinci 500'ün finansal oranları (%)

	2014	2015	2016	2017
Cari Oran (Dönen Varlıklar/ Kısa Vadeli Borçlar)	147.5	151.2	152.7	151.6
Toplam Borçlar/ Aktif Toplamı	60.2	60.5	60.5	66.2
Toplam Borçlar/ Özkaynak	151.6	153.4	153.2	195.8
Kısa Vadeli Borçlar/ Toplam Borçlar	65.6	67.1	65.3	58.3
Mali Borçlar/ Özkaynak	87.0	88.3	88.9	115.2
Mali Borçlar/ Aktif Toplamı	34.6	34.9	35.1	39.0
Özkaynak/ Aktif Toplamı	39.8	39.5	39.5	33.8

törlerin toplam payı ise yüzde 26.5 oldu. Araştırmadaki 488 imalat sanayi firmasının 8'i ise yüksek teknolojili üretim yapıyor.

İstanbul'da kan kaybı artarak sürüyor

Bu arada Türkiye'nin devler liginde Anadolu'nun ağırlığı artıyor. Son 10 yıl içinde İstanbul'un ağırlığı son yüzde 26.8 oranında eridi. İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) 2007 verilerine göre İlk 500'de 227, ikinci 500'de 221 İstanbul firması bulunuyordu. Toplam 448 firma ile devler liginde kendini temsil eden İstanbul, 10 yıl içinde bu performansını düşürdü. 2017 verilerine göre ise İlk 500'de 174, açıklanan İkinci 500'de 154 İstanbul firması bulunuyor. Bu durumda son verilere göre Türkiye'nin 1000 büyük firması arasında İstanbul'dan sadece 328 firma var. Özetle ilk 1000 firma arasında sadece her üç firmadan biri İstanbul'dan. 10 yıllık veriler içinde İkinci 500 değerlendirildiğinde ise İstanbul yüzde 30.3 erime yaşamış durumda. Firmalar İlk 500'e yükselse de bu durum şehirsel bazda İstanbul'un kan kaybına engellemiyor.

Gaziantep'ten büyük başarı

Gaziantep ise bu dönemde tam bir başarıya imza attı. 2007 verilerine göre İlk 500'de 11, İkinci 500'de 18 olmak üzere

toplam 29 firması bulunan kentin artık 57 firması devler liginde. Önemli bir çıkışa sahip olan diğer kent ise Tekirdağ. İlk 1000'de 2007'de toplam 9 firması yer alan kent, bu sayıyı 2017 verilerinde 20'ye çıkarmış durumda. Türkiye'nin en önemli sanayi kentlerinden Kocaeli de bu başarısını tescilledi.

Kocaeli de 2007 verilere göre İlk 500'de 28, İkinci 500'de 24 firma ile temsil edilmişti. 2017 verilerinde ise her iki 500'de toplam 74 firma ile yer aldı. Böylece 10 yıl içinde kent 52 firmadan 74 firmayla listede adını güçlendirdi.

2017 verilerine bakıldığında Türkiye'nin 81 ilinden 39'unun listede yer almadığı dikkat çekiyor. 7 kent ise sadece bir firma ile listeye adını yazdırmış durumda. Bu yıl İkinci 500'e veda eden kentler ise Muş, Nevşehir ve Yalova.

"FAİZ VE KURLAR, BASKISINI DAHA FAZLA HİSSETTİRİYOR"

Araştırma sonuçlarıyla ilgili konuşan İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan, 2017 yılına girilirken ekonomi için olumsuz tahminler yapıldığını hatırlattı. Buna karşın yüzde 7.4'lük büyüme gerçekleştiğini belirten Bahçıvan 2018'in ilk çeyreğinde de bu performansa sanayinin verdiği güçlü desteğin takdire şayan olduğunu kaydetti.

Küresel ekonominin 2017 yılında güçlü bir toparlanma evresine girerek Türkiye'nin ihracatını desteklediğini ifade eden Bahçıvan, "Bunun yanında kamunun da büyük desteğiyle iç talep ve yatırımlardaki canlanma İSO İkinci 500'ün performansına net bir biçimde yansıdı. 2017'de İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 30.9 artış ve yüzde 17 reel büyüme ile son yılların en güçlü artışlarını kaydetti.

2017 yılındaki son yılların en başarılı ve devrim niteliğindeki finansal inovasyonu olarak gördüğümüz Kredi Garanti Fonu (KGF) mekanizmasının katkısıyla KOBİ'lerimizin finansman imkanlarında ciddi bir artış yaşandı.

Fakat bu yıl sanayici özellikle faiz ve kurlardaki yüksek boyutlu dalgalanmanın baskısını daha fazla hissediyor. Bu da sanayiciler açısından finansman yükünün giderek ağırlaştığını gösteriyor ve karlılıkların sürdürülebilirliği konusunda endişe yaratıyor" dedi.

İkinci 500'de Ar-Ge yapan firma sayısının 188'e ulaştığını vurgulayan Bahçıvan, Ar-Ge harcamalarının 2016'ya göre yüzde 68,5 artarak 488 milyon TL'ye yükselmesinin umut verici olduğunu dile getirdi. Ancak bu harcamaların üretimden satışlara oranının halen yüzde 0,45 olması ulaşılmak istenen noktanın oldukça uzağında olunduğuna işaret ettiğine dikkat çeken Bahçıvan, şöyle devam etti: "Bütünsel olarak İSO İkinci 500 verilerini değerlendirdiğimizde, sanayicilerimizin ülkemize, sanayimize ve genel olarak ekonomimize karşı olan iş üretme, aş üretme, yatırım ve ihracat yapma noktasındaki sorumluluklarını güçlü bir şekilde sürdürmekte olduklarını söyleyebiliriz. Sanayicimiz bu verileriyle, yaşamakta oldukları tüm sıkıntılara rağmen, dün olduğu gibi bugün ve gelecekte de Türkiye'nin en çok ihtiyaç duyduğu üretim yapma sorumluluklarının bilinciyle hareket ettiklerini ortaya koymuştur."